

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2008/70
Karar Sayısı : 2010/21
Karar Günü : 28.1.2010
R.G Tarih-Sayı : 28.04.2010-27565

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN:Yusufeli Sulh Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU:4.12.2004 günlü, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 109. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "üst sınırı üç yıl veya daha az hapis cezasını gerektiren" ibaresinin Anayasa'nın 2., 10., 19. ve 38. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Şüpheliler hakkında yapılan soruşturma kapsamında verilen adlî kontrol kararının kaldırılması isteminin incelenmesi aşamasında, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

4.12.2004 günlü, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun itiraz konusu fıkrayı da içeren 109. maddesi şöyledir:

'(1) 100 üncü maddede belirtilen tutuklama sebeplerinin varlığı halinde, üst sınırı üç yıl veya daha az hapis cezasını gerektiren bir suç sebebiyle yürütülen soruşturmada, şüphelinin tutuklanması yerine adlî kontrol altına alınmasına karar verilebilir.

(2) Kanunda tutuklama yasağı öngörülen hallerde de, adlî kontrole ilişkin hükümler uygulanabilir.

(3) Adlî kontrol, şüphelinin aşağıda gösterilen bir veya birden fazla yükümlülüğe tabi tutulmasını içerir:

a) Yurt dışına çıkamamak.

b) Hâkim tarafından belirlenen yerlere, belirtilen süreler içinde düzenli olarak başvurmak.

c) Hâkimin belirttiği merci veya kişilerin çağrılarına ve gerektiğinde meslekî uğraşlarına ilişkin veya eğitime devam konularındaki kontrol tedbirlerine uymak.

d) Her türlü taşıtları veya bunlardan bazılarını kullanamamak ve gerektiğinde kaleme, makbuz karşılığında sürücü belgesini teslim etmek.

e) Özellikle uyuşturucu, uyarıcı veya uçucu maddeler ile alkol bağımlılığından arınmak amacıyla, hastaneye yatmak dahil, tedavi veya muayene tedbirlerine tâbi olmak ve bunları kabul etmek.

f) Şüphelinin parasal durumu göz önünde bulundurularak, miktarı ve bir defada veya birden çok taksitlerle ödeme süreleri, Cumhuriyet savcısının isteği üzerine hâkimce belirlenecek bir güvence miktarını yatırmak.

g) Silâh bulunduramamak veya taşıyamamak, gerektiğinde sahip olunan silâhları makbuz karşılığında adlî emanete teslim etmek.

h) Cumhuriyet savcısının istemi üzerine hâkim tarafından miktarı ve ödeme süresi belirlenecek parayı suç mağdurunun haklarını güvence altına almak üzere aynî veya kişisel güvenceye bağlamak.

i) Aile yükümlülüklerini yerine getireceğine ve adlî kararlar gereğince ödemeye mahkûm edildiği nafakayı düzenli olarak ödeyeceğine dair güvence vermek.

(4)(Ek: 25/5/2005 ' 5353/14 md.)Şüphelinin, üçüncü fıkranın (a) ve (f) bentlerinde yazılı yükümlülükler tâbi tutulması bakımından, birinci fıkrada belirtilen süre sınırı dikkate alınmaz.

(5) Hâkim veya Cumhuriyet savcısı (d) bendinde belirtilen yükümlülüğün uygulamasında şüphelinin meslekî uğraşlarında araç kullanmasına sürekli veya geçici olarak izin verebilir.

(6) Adlî kontrol altında geçen süre, şahsî hürriyeti sınırlama sebebi sayılarak cezadan mahsup edilemez. Bu hüküm, maddenin üçüncü fıkrasının (e) bendinde belirtilen hallerde uygulanmaz.

(7)(Ek: 6/12/2006 ' 5560/19 md.)Kanunlarda öngörülen tutukluluk sürelerinin dolması nedeniyle salıverilenler hakkında birinci fıkradaki süre koşulu aranmaksızın adlî kontrole ilişkin hükümler uygulanabilir.'

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında Anayasa'nın 2., 10., 19. ve 38. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca, Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Sacit ADALI, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, Cafer ŞAT, Ali GÜZEL, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK ve Serruh KALELİ'nin katılımlarıyla 5.8.2008 günü yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralı, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

İtiraz başvurusunda, adli kontrol kurumunun tutuklamaya alternatif olarak düzenlendiği, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasındaki tutuklama nedenleri var sayılan suçlar ve öngörülen ceza miktarları incelendiğinde bu suçlarla ilgili 'adli kontrolün' uygulanmasının mümkün olmadığı ve Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasında tutuklamanın zorunlu hallerde uygulanacağı hükmüne aykırılık teşkil ettiği, adli kontrolün, az ceza içeren suçlar bakımından uygulanabilirken daha fazla ceza içeren suçlar bakımından uygulanamamasının Anayasa'nın Türkiye Cumhuriyetinin hukuk devleti olduğunu emreden 2. maddesi ve eşitlik ilkesini düzenleyen 10. maddesi ile 'cezada kanunilik' kuralını öngören 38. maddesine aykırı olduğu belirtilmiştir.

İtiraz konusu kuralla, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesinde belirtilen tutuklama sebeplerinin varlığı halinde, üst sınırı üç yıl veya daha az hapis cezasını gerektiren bir suç sebebiyle yürütülen soruşturmada, şüphelinin tutuklanması yerine adli kontrol altına alınmasına karar verilebileceği öngörülmektedir.

Adli kontrol kurumu, Ceza Muhakemesi Kanunu ile Türk Ceza Yargılaması sistemine getirilen, serbest bırakılma ile tutuklanma arasında etkinliğe sahip olan koruma tedbiri niteliğindeki çağdaş bir kurumdur. Bu kurum ile kişi özgürlüğünden tamamen yoksun kılınmamakla birlikte, gözlemeyi ve denetlemeyi olanaklı kılan tedbirlere tâbi olmakta, böylece kişinin kaçma riski azaltılırken özgürlüğünden tümü ile yoksun kalmasının zararları da ortadan kaldırılmış olmaktadır. Burada yasa koyucu, sosyal düzenin korunması ile bireyin temel hak ve özgürlüklerine saygı arasında bir denge kurarak ceza yargılamasının sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesini ve yargılama sonucunda verilen hükmün yerine getirilmesini sağlamak için gerekli tedbirleri almaktadır.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde yasa koyucunun da uyması gereken temel hukuk ilkeleri ve Anayasa'nın bulunduğu bilincinde olan devlettir.

Hukuk devletinde, tutuklama ve adli kontrol gibi kişi hürriyetini sınırlandıran koruma tedbirlerine ilişkin kurallar ceza muhakemesi hukukunun ana ilkeleri ile Anayasa'nın konuya ilişkin kuralları başta olmak üzere, ülkenin sosyal, kültürel yapısı, etik değerleri göz önüne alınarak saptanacak ceza yargılaması siyasetine göre belirlenir. Yasa koyucu, ceza muhakemesi hukukunda koruma tedbirleri ile ilgili olarak, hangi hallerde ve ne miktarda cezalar için tutuklama kararı verileceğini ya da daha hafif nitelikteki adli kontrolün uygulanacağını, adli kontrolün içerdiği yükümlülükleri belirlemede takdir yetkisine sahiptir. Bu nedenle düzenlemenin hukuk devleti ilkesine aykırı bir yönü yoktur.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

İtiraz konusu kuralın Anayasa'nın 10. ve 19. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

VI- SONUÇ

4.12.2004 günlü, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 109. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan " üst sınırı üç yıl veya daha az hapis cezasını gerektiren" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 28.1.2010 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan

Başkanvekili

Üye

Haşim KILIÇ

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Sacit ADALI

Üye

Üye

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

Ahmet AKYALÇIN

Mehmet ERTEN

Üye

Üye

Üye

Mustafa YILDIRIM

A. Necmi ÖZLER

Şevket APALAK

Üye

Üye

Serruh KALELİ

Zehra Ayla PERKTAŞ